

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

**КОЛЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 11-491 групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Спеціалізація: музичне виховання

Освітньо-професійної (наукової)

програми Дошкільна освіта

Самарська Юлія Олександрівна

Керівник к.пед.н., доцентка Голінська Т.М.

Рецензент вихователька-методистка Голуб Н.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
1.1 Образотворча діяльність як середовище розвитку особистості дитини.....	5
1.2. Розвиток колективної взаємодії старших дошкільників як педагогічна проблема.....	9
1.3 Умови організації колективної діяльності старших дошкільників.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОЛЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	16
2.1 Аплікація як форма колективної взаємодії дітей старшого дошкільного віку.....	16
2.2 Аналіз стану проблеми колективної взаємодії дітей у процесі образотворчої діяльності у практиці ЗДО.....	20
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	31
Додаток А – конспект інтегрованого заняття «Метелик на весняному лузі».	
Додаток Б - Фото колективної роботи «Метелик на весняному лузі».	
Додаток В – кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.	

ВСТУП

Актуальність. Формування особистості на ранніх етапах онтогенезу - одне з найбільш значущих завдань педагогічної теорії і практики нашого часу. Співпраця, як одна з цінностей культури, задає підстави життєво важливим способам поведінки і діяльності людини, забезпечує особливості її самореалізації, а також дозволяє транслювати досвід позитивної, творчої взаємодії.

Образотворча діяльність розглядається великою кількістю педагогів і психологів (Н. В. Яковлевою, Г. В. Сухоруковою, Л. В. Макаренко, В. П. Котлярем та ін.) як найефективніший засіб для розвитку дитини в закладі дошкільної освіти. Продуктивні види діяльності (малювання, ліплення, аплікація) сприяють розвитку різноманітних почуттів дитини, розвитку психічних пізнавальних функцій, розвитку якостей творчої особистості. У процесі образотворчої діяльності діти поглиблюють поняття дітей про навколишню дійсність, усвідомлюють властивості предметів, запам'ятовують їх специфічні особливості і деталі, засвоюють образотворчі навички і вміння, вчаться усвідомлено користуватися ними в самостійній творчій діяльності.

Таким чином, дана тема є важливою, адже колективна творчість дошкільнят сприяє формуванню умінь спільної діяльності - домовлятися, обговорювати способи дії, розподіляти завдання між учасниками діяльності. Саме це і зумовило вибір теми нашого дослідження.

Об'єкт: колективна взаємодія дітей старшого дошкільного віку.

Предмет: колективна взаємодія дітей старшого дошкільного віку у процесі образотворчої діяльності.

Мета: розкрити зміст колективної взаємодії старших дошкільників у процесі образотворчої діяльності.

Завдання:

1. Охарактеризувати образотворчу діяльність як середовище розвитку особистості дитини.
2. Проаналізувати розвиток колективної взаємодії старших дошкільників як педагогічну проблему.
3. Розкрити сутність аплікації як форми колективної взаємодії дітей старшого дошкільного віку.
4. Здійснити аналіз стану проблеми колективної взаємодії дітей у процесі образотворчої діяльності у практиці ЗДО.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення джерел інформації, спостереження, бесіда, вивчення педагогічної документації, вивчення та аналіз продуктів дитячої образотворчої діяльності.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Образотворча діяльність як середовище розвитку особистості дитини.

Образотворча діяльність - одна з найпривабливіших для дошкільників: вона дуже хвилює дитину, зумовлює позитивний настрій у дітей.

Багато діячів науки і мистецтва дуже трепетно відносяться до питань, пов'язаних з навчанням дітей образотворчої діяльності, намагаючись не порушувати примітивну цілісність і естетичного освоєння світу, не нав'язати своє доросле світовідчуття.

Як зауважує Г. Сухорукова [16, с. 322], інтерес дітей до образотворчої діяльності має такі ж специфічні особливості, які притаманні інтересу взагалі, а саме: предметна спрямованість, дієвість, широта, глибина й стійкість.

Вимоги до розвитку дошкільників в образотворчій діяльності, до змісту і методів виховання і навчання, до характеру взаємодії педагогів з дітьми, до середовища розвитку дитини представлені в Державному стандарті дошкільної освіти.

Діти досить рано починають виявляти цікавість до образотворчої діяльності. Увагу дітей привертають не тільки маніпуляції з образотворчими матеріалами, а й наслідки такої діяльності. Дитина виражає захоплення від відбитків олівця, перетвореної форми пластиліну, в яких вона знаходить відомі образи з навколишнього середовища. Велике значення має підтримка та заохочення дитини до

занять образотворчою діяльністю впродовж усього дошкільного дитинства.

Образотворча діяльність великою мірою впливає на всебічне виховання дітей дошкільного віку. Це, насамперед, пізнавальна діяльність. У свої роботи діти втілюють все те, що ввібрали раніше, з чим вони вже добре ознайомилися. Чуттєве ознайомлення з предметами і явищами, з їх рисами та особливостями являють собою зону сенсорного виховання. Вдале опанування образотворчої діяльності потребує виконання сенсорного виховання, і саме спричиняє розвиток цього виховання.

Образотворча діяльність «допомагає дитині відчувати себе майстром, розвиває вміння бачити прекрасне в повсякденному житті, у творах мистецтва». [9, с. 5]

Під час образотворчої діяльності у дошкільників формуються морально-вольові риси: можливість закінчувати почату справу; створення колективних робіт виховує у дітей здатність згуртовуватися, домовлятися про створення спільної роботи, бажання допомагати іншим.

Відомою є роль гри в розвитку дитини дошкільного віку. В ній діти відтворюють свої враження від життєвих ситуацій, водночас ці враження стають більш уточненими, заглибленими, усвідомлюються інакше. Це обумовлює об'єднання гри з образотворчою діяльністю, що і дає можливість виявити їх відношення в естетичному вихованні дітей дошкільного віку.

Процес малювання у дітей має схожість із грою - спочатку вони тільки задовольняються виконанням дій з образотворчими матеріалами. Проте з часом дитина робить спроби надати певний зміст своїй роботі.

Малювання відіграє значну роль в психічному розвитку дошкільників. Важливого значення набуває не остаточний виріб, а

розвиток особистості (становлення переконаності в собі і своїх вміннях, цілеспрямованість діяльності).

Образотворча діяльність дітей дошкільного віку має велике значення для розвитку особистості дитини, адже для дитини це пізнання світу і можливість творити. Важливою вимогою здатності зображати є зорове сприймання оточуючого середовища. Для того, щоб виліпити щось з пластиліну чи дещо намалювати, спочатку треба виявити основні властивості предмета, згадати його величину, колір і форму.

Образотворча діяльність дітей дошкільного віку – це діяльність, у якій розвиваються вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати та узагальнювати. Вона слугує засобом збільшення словникового запасу і розвитку сенсорних навиків. Розширення ресурсів пізнання, спостереження і порівняння мають позитивний вплив на інтелектуальний розвиток дитини [5, с. 198].

Для надання творчого характеру процесу образотворчої діяльності дитини як компоненту різнобічного та гармонійного розвитку особистості, потребується використання певних педагогічних засобів, у тому числі:

- продукування середовища, яке буде емоційно комфортним для дітей;
- ігри, що впливають на опанування конкретних знань і оволодіння навичками та вміннями зображати;
- закріплення раніше засвоєних засобів творення;
- самостійна образотворча діяльність дитини [11].

У процесі образотворчої діяльності інтенсивно розвивається пізнання навколишнього світу, дитина вже добре орієнтується в різних властивостях предметів, розвивається уважність.

Для збагачення змісту навчання та виховання важлива інтеграція видів образотворчої діяльності: малювання – аплікація, ліплення – малювання, конструювання – малювання, ліплення – аплікація тощо. Це

допомагає дитині цілісно передавати почуття, відтворювати образи, предмети та явища у своїх роботах. Поєднуючи завдання, спрямовані на розвиток творчої активності, ініціативності, образного мислення, уяви, фантазії, сприйнятливості до краси в навколишньому, на формування бажання зберігати й творити красу, педагог дошкільного навчального закладу розвиватиме не лише креативне, логічне мислення вихованців, а й їхні моральні почуття [5, с. 125].

Таким чином, образотворча діяльність є найдоступнішим видом творчості дитини. Це найперший вид, який освоює маленький чоловічок. Дитина не може ще ні читати, ні писати, але вже із задоволенням на папері вимальовує каракулі. Якщо підтримувати і направляти дитину в цьому занятті, можете добитися розвитку тіла, душі, розуму. Тому так важливі в дошкільному віці заняття образотворчої діяльності. Важливо навчити дітей бачити прекрасне, багатство і красу природи, цінувати різні твори мистецтва.

1.2. Розвиток колективної взаємодії старших дошкільників як педагогічна проблема.

Розвиток колективних взаємин дітей в дошкільному віці опосередкований віковими особливостями розвитку, а також особливостями розвитку спілкування і діяльності дошкільника.

Дошкільний вік – це період, який триває від 3 до 7 років і є періодом швидкого психічного розвитку, по всіх лініях якого формуються новоутворення різного рівня вираженості.

Проблема дослідження колективних взаємин дошкільників завжди була актуальною в педагогіці і психології протягом тривалого часу, так як в період дошкільного дитинства «дитина опановує соціальним досвідом, соціально зафіксованими діями, способами поведінки, їх соціальною сутністю, яка і визначає розвиток її соціалізації-індивідуалізації» [20, с.14].

Д. Б. Ельконін підкреслює, що надзвичайно важлива відповідальність дошкільного періоду дитинства ґрунтується на тому, що здійснюється інтенсивне орієнтування дитини в соціальних взаємостосунках між людьми, в трудових функціях людей і громадських причинах і завданнях їх діяльності [21, с. 253].

А. С. Аркін вказував на те, що дитячий колектив являє собою групу дітей, які протягом тривалого часу пов'язані єдністю середовища і організації, своєю самодіяльністю значно впливають на зміст і розвиток колективного життя [2, с. 116]. У такому разі, дитячий колектив виступає як сукупність дітей, в основі якого лежить загальна корисна діяльність. Зауважимо на тому, що дитячий колектив відрізняється від колективу дорослих завдяки тому, що дитячий колектив перебуває під пильним наглядом педагогів.

.Умовою розвитку колективних взаємин дошкільнят є провідна діяльність, у якості якої в дошкільному віці стає сюжетно-рольова гра,

що представляє собою «діяльність, в якій діти беруть на себе ролі (функції) дорослих людей і в узагальненій формі в спеціально створюваних ігрових умовах відтворюють діяльність дорослих і відносини між ними» [21, с. 105].

Колективна взаємодія дошкільників характеризується тим, що вже протягом третього року життя значно збільшується кількість суб'єктних дій відносно однолітків - звернення з використанням жестів, емоцій. В 3-4 роки ровесник все ж залишається для дитини, в першу чергу, спілником в практичній діяльності. У цьому віці одноліток вже надає перевагу партнеру спілкування. У 4-5 роки одноліток вже сприймається дитиною як рівна істота. Наостанок, до 5-7 років одноліток набуває індивідуальності в очах дитини свого віку, займає позицію важливої особи спілкування [2, с. 217-218].

Можна зауважити, що вдосконалення колективних взаємин з однолітками в дошкільному віці має зв'язок з появою позаситуативно-особистісного спілкування, із складнішими для дитини дошкільного віку ступенями розвитку сюжетно-рольової гри, наслідком яких є глибше засвоєння і краще розуміння дитиною значення щоденної взаємодії між людьми, що оточують дитину.

Необхідність розвитку навичок спільної діяльності відбивається і в освітніх програмах дошкільної освіти «Дитина», «Впевнений старт», «стежина» і ін.

Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, діючі програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», програма розвитку дитини старшого дошкільного віку «Впевнений старт» наголошують на тому, що виняткової уваги потребує питання залучення дитини дошкільного віку до спільної діяльності в колективі однолітків. У базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, а конкретно, в освітній лінії «Дитина в соціумі», наголошується

на важливості розвитку у дітей навичок соціально визнаної поведінки, спроможність давати собі раду у світі міжособистісних взаємин, регулювати свої дії з діями інших учасників колективу, що вказує на сформованість соціально-комунікативної компетенції дошкільника та навичок колективної взаємодії як її компоненту [1, с. 14].

Колективна діяльність в ЗДО - ефективний засіб вирішення багатьох виховних і дидактичних завдань, який дає можливість формувати вміння і навички працювати разом, будувати спілкування, розвиває звичку до взаємодопомоги, створює ґрунт для прояву і формування суспільно цінних мотивів.

Науковці у своїх працях досліджують колективну діяльність дітей дошкільного віку як продуктивне спілкування, в якому реалізуються такі функції:

- інформаційна – обмін пізнавальною інформацією;
- контактна - бажання приймати і передавати інформацію;
- координаційна – врегулювання дій і створення взаємодії;
- перцептивна - сприйняття і розуміння один одного;
- розвиваюча - зміна особистісних властивостей учасників діяльності [6].

Старші дошкільники дуже активно цікавляться співпрацею, можливістю колективного вирішення завдань. Діти намагаються погоджуватися один з одним для досягнення поставленої мети. Педагог повинен надавати допомогу дітям в опануванні конкретних методів досягнення взаєморозуміння, що полягає у вмінні брати до уваги інтереси інших.

Дошкільний вік є сприятливим періодом для освоєння різноманітних форм взаємодії дитини з однолітками, що забезпечує можливість досягнення позитивних результатів в розвитку особистості в умовах спільної діяльності. Слід вчити дітей усвідомлювати моральну суть подій, що відбуваються, розвивати співробітництво з однолітками,

здатність до прояву доброзичливості, уваги один до одного, отримувати радість від загальних успіхів діяльності.

Тільки співпраця, творче спілкування, взаємна довіра і повага допоможе наповнити життя дитини цікавими справами, радістю від спільних перемог, переживаннями в процесі виконання спільної справи, що і складе безцінний соціальний досвід, такий необхідний в дорослому житті.

Отже, розвиток спільної діяльності дітей є одним із завдань соціально-комунікативного розвитку дошкільників і становить собою вміння домовлятися, обмінюватися думками щодо шляхів вирішення завдання, разом втілювати її, намагатися отримати результат діяльності. Проблема спільної діяльності старших дошкільників знайшла своє відображення в наукових публікаціях і дослідженнях багатьох педагогів і психологів.

1.3 Умови організації колективної діяльності старших дошкільників

Важливий вплив на успішне завершення всякої діяльності має її організація, а особливо її потребує колективна робота. Колективні заняття з дітьми не можуть втілюватися без сумлінно продуманої методики ведення, без чітких розумінь композиції майбутнього колективного твору.

Організація колективної діяльності на заняттях потребує від вихователя надзвичайних зусиль. Тому при організації колективних занять треба брати до уваги:

- розташування колективної діяльності в тематичному плані і в будові заняття;
- спроможності дітей у зв'язку з віковими особливостями
- нескладність образотворчої технології [19, с. 97].

Розташування колективної діяльності в освітньому процесі. Колективна образотворча діяльність вимагає сформованості у її учасників єдиного рівня підготовленості і однакового рівня їх образотворчих умінь і навичок. Тільки завдяки цьому можна гарантувати надійність за якість наслідків спільної діяльності.

Колективна діяльність постає як прийом узагальнення знань дітей, яких вони здобули протягом циклу занять, сполучених однією тематикою. Підготовку та втілення задумів роботи можна розподілити на кілька занять, які будуть мати спільну тему і мету [5, с. 88].

Спільну діяльність можна використовувати на заняттях у вигляді ігрового прийому, що має на меті поглиблення процесів сприймання інформації і образотворчої творчості дітей. У такому разі необхідно продумати:

- місце організаційного моменту в побудові заняття;
- взаємозалежність індивідуальних і колективних дій;

- процес творчості дітей в структурі заняття [22, с. 6].

Вікові особливості дошкільнят теж відіграють одну із найважливіших ролей в методиці ведення колективної образотворчої діяльності на заняттях. На прикладі вікових особливостей дітей 5 – 6 років можна відзначити, що спільно-індивідуальна форма колективної образотворчої діяльності буде найбільш допустимою для роботи з дітьми цього віку.

Тому, знання вікових особливостей дітей старшого дошкільного віку дають спроможність обрати таку форму організації колективної діяльності, яка не буде заважати вираженню індивідуальних здібностей дітей - як образотворчих, так і організаторських, і зробить процес образотворчої діяльності посильним.

Доступність є одним з найважливіших дидактичних принципів організації колективної творчості на заняттях. Доступність виконуваних завдань є хорошим заохоченням процвітання творчої активності дітей та їх зацікавлення колективною діяльністю.

Доступність заняття у більшості випадків підпорядковується не лише рівню готовності дітей до образотворчої діяльності, об'єму умінь і навичок, а й здатності працювати разом в тій чи іншій образотворчій техніці.

Якщо підсумки занять з колективної творчості будуть певною мірою нижчими за результати індивідуальної роботи, то колективна взаємодія може зумовити негативне ставлення дітей до спільної діяльності. Складнощі у втіленні задуманого, неправильна оцінка індивідуального вкладу в результат спільної роботи мають негативний вплив на інтерес до колективної образотворчої діяльності.

Найважливішими причинами неуспіху в колективній образотворчій діяльності, які перш за все позначаються на якості результату, можуть бути:

- обтяжливість заняття, успішне виконання якого потребує більше одного заняття;
- складність і неможливість використання образотворчої техніки для колективної діяльності;
- недосконалість єдності кольору в колективній композиції;
- різноманітність образотворчих матеріалів і засобів у створенні деталей, складових загальної композиції.

З цього випливає, що володіння інформацією про рівень готовності кожної дитини до колективної діяльності, її схильності та інтереси є чинниками формування готовності до колективної діяльності.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОЛЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Аплікація як форма колективної взаємодії дітей старшого дошкільного віку.

Аплікація - дуже популярний вид дитячої творчості. Заняття аплікацією неймовірно впливають на всебічний розвиток дітей дошкільного віку. Дитина приєднується до світу прекрасного, який дає їй можливість досягнути багатства і краси всього, що її оточує, слугує передумовою розвитку необхідності не лише в спостереженні за світом, а й завзятому його пізнанні, перетворенні. В. О. Сухомлинський стверджував, що дитина за своєю природою є пильним дослідником, відкривачем світу, що її серце відкрите для споглядання та створення краси [15, с. 59].

Дуже великі потенційні можливості одного з найпоширеніших видів образотворчого мистецтва - аплікації - для формування розумових, творчих здібностей дошкільника, для становлення його моральних уявлень, трудових умінь, художнього смаку.

Заняття аплікацією сприяють розвитку навичок працювати в колективі. Завдяки цьому вдосконалюються такі риси особистості дитини, як вибагливість до себе та інших дітей, відповідальність, дисциплінованість, взаємодопомога і підтримка. Діти мають змогу виявити свою ініціативу, відчути почуття радості від процесу творення.

У колективній аплікації велике місце займають спільні дії дітей, тобто виконання таких елементів, які спрямовані на вирішення досить простих поточних завдань. Наприклад, підготовка однією дитиною основи для спільної аплікації (вибір фону, тонування поверхні ...),

вирізання іншою дитиною великих деталей сюжету або композиції і розташування їх на підготовленій основі, третя дитина працює з дрібними декоративними прикрасами. Для доцільного розподілу спільних дій необхідно вміння володіти мовним діалогом з однолітками, погоджувати свої дії, вміння, доброзичливо домовлятися про спільне вирішення запропонованого завдання.

Вибір теми дозволяє дітям самим визначити кількість персонажів, їх пози, взаємозв'язок один з одним, місце дії, композиційний і колірний лад аплікації. Постановку і рішення задач на заняттях вихователь повинен тісно пов'язувати з рівнем розвитку образотворчих і технічних умінь кожної дитини, колом її інтересів, загальними завданнями виховання та розвитку дітей даного віку. Виходячи з цього, визначається обсяг аплікації, її технічна і художня досконалість [14, с. 76].

Перед заняттям колективної аплікацією, вихователю потрібно знати, чи подобається дітям займатися разом, як вони оцінюють один одного в процесі спільної роботи, чи готові слідувати певним правилам і способам взаємодії. Для цього потрібно проводити бесіди з дітьми, задаючи такі питання:

- З ким із дітей ти найчастіше виконуєш завдання на заняттях? Чому?
- Якщо тобі хочеться зробити велику гарну роботу, ти будеш робити її один або покличеш друзів? Чому? Кого з дітей ти запросиш?
- Краще або гірше у тебе вийде, якщо ти виконаєш роботу зі своїм другом?
- Якщо ви будете робити роботу разом, ви будете допомагати або заважати один одному?
- Як ви будете домовлятися, розподіляти роботу між собою?
- З ким би ти хотів виконати роботу? Чому? [17, с. 418]

Відповіді дітей допоможуть оцінити ставлення дітей до занять, що містить елементи співпраці, а також дозволять визначити з ким вважає за краще займатися дитина.

Правила співробітництва:

- Коли ми займаємося разом, потрібно вміти слухати один одного.
- Умій домовлятися з партнером.
- Іншому важко - допомагай.
- Питай, не бійся, і допомога до тебе прийде швидше.
- Знаєш більше, не величайся, вмієш – поділися [5, с. 149].

Важливо перед початком заняття провести з дітьми бесіди, переглянути ілюстрації тощо. Це збагатить раніше засвоєні знання дітей з певної теми, викличуть у них позитивні емоції і прагнення реалізувати їх в аплікації. Під час обговорення майбутньої роботи треба звернути увагу на важливість спільних старань для отримання найліпшого результату і нездатність виконати таку роботу самостійно.

Процес виконання завдань вимагає від вихователя створення умов для взаємодії дітей та розвитку навичок спільної взаємодії. Якщо в колективі дітей створюється довірча атмосфера, прагнення допомагати іншим, то це згуртовує дітей і впливає на якість роботи.

Колективні форми аплікації можуть бути різного змісту. Залежно від цього прийнято поділяти заняття за видами. Сюди включається предметна, сюжетно-тематична і декоративна аплікація. Кожен з цих видів ставить перед дитиною певні завдання, пов'язані зі специфічними особливостями діяльності, які полягають в цілеспрямованому застосуванні образотворчих і технічних умінь з вирізання, розкладання і наклеювання зображень відповідно до умов завдання. Це по-новому виявляє і активізує досвід дитини в області аплікації, стимулює і розвиває її самостійність і творчість [8, с. 129].

Старші дошкільники повинні широко відображати в колективних аплікаціях картини природи, її зміни за минулими сезонами. Зазвичай

такі завдання виконуються в результаті проведення певної роботи - це цілеспрямовані спостереження протягом сезону, праця дітей в природі, ігри, заняття з різних розділів програми, в тому числі і з образотворчої діяльності. Тому тематика колективних завдань з аплікації повинна звучати приблизно так: «Золота осінь», «Урожай», «Зимові картинки», «Зимові забави», «Весна», «Літо» [13].

Цікаві варіанти зображення в аплікації річних спостережень в природі. Це може бути невелика лісова галявина, де ростуть гриби, ягоди, квіти, або берег ставка, де ростуть лілії, очерети, стрибає жаба, на травинці є бабка і т. д.

У кожному разі вихователь вчить дітей бачити красу природи, сприймати її різноманітні форми, кольори, відтінки, любовно передавати в аплікації найбільш цікаве, яскраве, застосовуючи різні прийоми вирізування або обривання паперу.

Аплікація в рамках одного творчого завдання може поєднуватися з іншими видами образотворчого мистецтва. Цей вид творчості називається комбінованою аплікацією. У старшій групі варіанти поєднань можуть бути наступними: аплікація + малювання; аплікація + ліплення; аплікація + елементи конструювання (наприклад, деталі у вигляді оригамі) [3, с. 51].

Таким чином, аплікація має великі потенційні можливості для формування розумових, творчих здібностей дошкільника, для становлення його моральних уявлень, трудових умінь, художнього смаку. Заняття колективною аплікацією мають відбуватися у відповідності з планом і по точно продуманих етапах, з використанням різноманітних, цікавих дітям прийомів роботи.

2.2 Аналіз стану проблеми колективної взаємодії дітей у процесі образотворчої діяльності у практиці ЗДО.

Дослідно-експериментальну роботу було проведено у закладі дошкільної освіти № 10 санаторного типу херсонської міської ради в старшій групі «Сонечко», яка спирається на положення програми «Дитина». Зміст цієї програми спрямовується на «розвиток інтересу до пізнання, активності, допитливості дитини, її відкритості до взаємодії і спілкування з оточуючим світом, ініціативності, готовності до експериментування, випробування себе» [5, с. 4].

Метою програми є: надання усім дітям в закладі дошкільної освіти здатності вдосконалювати свої здібності, широко взаємодіяти з навколишнім середовищем, завзято практикуватися в різноманітних видах діяльності, втілювати в життя свої творчі задуми. Програма направлена на вдосконалення навичок самостійної діяльності, способів пізнання та соціальних переконань, які обумовлюють поведінку дитини у суспільстві, її активність і відношення до світу.

Вихователь – Тетяна Вікторівна. У групі «Сонечко» - 22 дитини, але присутніх в основному 12-13 дітей. Діти у групі є дуже активними, дружніми, часто шумлять. Вони із захопленням ставляться до малювання та інших видів образотворчої діяльності і з радістю готуються до таких занять.

Предметно-просторове середовище, створене в групі, спрямоване на розвиток дітей, пробуджує у них бажання залучатися до образотворчої діяльності у вигляді створення різноманітних аплікацій, малюнків, композицій. З урахуванням особливостей дітей дошкільного віку, у групі влаштовано куток образотворчої діяльності, аби вони мали можливість розвивати свої творчі здібності. Для користування дітям надано велику кількість матеріалів, таких як різнокольорові олівці, фломастери, фарби, картон, білий та кольоровий папір, ножиці та ін.

Полички у групі іноді збагачуються предметами, які притягують увагу дошкільників: різноманітні іграшки, картини, витвори мистецтва, та багато іншого. Куточок образотворчої діяльності створено з дотриманням умов, що відповідають віковим особливостям дітей.

У такому разі можна відзначити, що просторове предметно-розвиваюче середовище з художньо-естетичного напрямку в закладі дошкільної освіти № 10 у групі «Сонечко»: змістовно-наповнене, трансформоване, поліфункціональне, варіативне, доступне, безпечне і естетично-привабливе.

Також було проведено ознайомлення з планами вихователя та їх аналіз. У ході цього було встановлено, що вихователь володіє перспективним і календарним плануванням роботи із створення умов для організації образотворчої діяльності дітей.

Вихователь орудує різноманітними нетрадиційними формами роботи в продуктивних видах діяльності, влаштовує покази предметів мистецтва, виховує у дітей шанобливе ставлення до культури рідного краю, залучає дітей до різноманітних ігор, знайомить з палітрою кольорів. У педагога запланована і здійснюється індивідуальна робота з дітьми, беруться до уваги статево-рольові відмінності, інтереси та готовності кожної дитини.

Витвори дітей в групі знаходяться протягом тривалого часу, їх кладуть в нижню шухляду. За бажанням діти можуть забрати свою роботу додому.

Індивідуальні заняття реалізуються у більшості випадків. В плануванні вихователя звертається увага на необхідності проведення колективного заняття хоча б один раз на півроку. Роботи викликають у дітей позитивні емоції, приносять радість. Дітям до душі спільні види діяльності. Теми колективних робіт можуть бути різними, наприклад: свійські та дикі тварини, пори року, звичаї та обряди, казки та інші.

Незважаючи на передбачену складність колективних робіт, діти відмінно справляються зі своїми завданнями, тому що їм пояснюється виконання всіх елементів по етапах. Методика організації колективних видів діяльності на початковому етапі передбачає провідну роль педагога: вихователь, як режисер, розподіляє обов'язки серед усіх учасників проекту [12, с. 208]. Згодом дошкільнята набирають досвід спільних дій, серед них виявляються «головні художники»: діти, які здатні розподілити між виконавцями ролі. Тут слід пам'ятати, що всі ролі по - своєму цікаві і важливі, кожна роль передбачає виконання певних обов'язків і узгодженість дій. Колективні роботи, створені всім гуртом, як правило, великих розмірів, барвисті, декоративні і виразні. Аналіз таких робіт проходить з великим інтересом, діти активно висловлюють своє ставлення до результатів спільної праці, радіють підсумку колективних зусиль і узгодженості своїх дій.

Природно, що на етапі розробки задуму, а також на етапі виконання необхідно коригувати відносини дітей. Але, як показують результати нашого дослідження, найбільш ефективно не стільки втручання на цих етапах, скільки правильно побудоване обговорення завершених композицій.

Заключний етап заняття характеризується тим, що педагог не лише обмінюється думками з дошкільниками щодо результатів їх діяльності, а й наголошує на тому, що самостійно їм би не вдалося виконати таку складну композицію. Це має посприяти розумінню дітьми переваг спільної діяльності [10, с. 128].

Таким чином, колективні заняття повинні проходити відповідно до плану і по чітко продуманих етапах, з використанням різноманітних, цікавих дітям прийомів роботи.

У ході аналізу стану проблеми колективної взаємодії дітей у процесі образотворчої діяльності у практиці ЗДО, нами було розроблено

та проведено інтегроване заняття на тему: «Метелик на весняному лузі». Конспект заняття подано у додатках (додаток А).

Мета заняття: поповнити знання дітей про спосіб життя і поведінку метелика в природі з приходом весни. Вправляти у виконанні роботи за технікою «штампування» (весняні квіти) та конструювання з паперу (метелик). Розвивати творчі можливості дітей, співпрацю з товаришами, дрібну моторику рук. Викликати позитивні емоції від спілкування з прекрасним в природі та музиці, дружні взаємовідносини з однолітками, милування природою.

З допомогою вихователя групи було розроблено презентацію, в якій вміщувалися ілюстрації з теми даного заняття.

До заняття було залучено всіх присутніх дітей (10 осіб). Серед них:

Поліна – спокійна, старанна, захоплюється малюванням людей.

Аня - спокійна, інтелектуально розвинена, любить малювати квіти.

Раїса – непосидюча, часто намагається проявити себе у ролі лідера.

Домініка – сором'язлива, старанна, із великим задоволенням виконує будь-яку роботу.

Аліса - доброзичлива дівчинка, спокійна, любить читати книжки.

Маша – рухлива дівчинка, з легкістю виконує більшість завдань.

Євген – товариський, любить допомагати вихователеві.

Артем – доброзичливий, у виконанні завдань потребує постійних інструкцій.

Максим – активний, непосидючий, любить грат із іншими дітьми.

Дамір – шумний, любить складати казки.

Заняття розпочиналося із проблемної ситуації: до дітей прийшов Незнайко, яких був чимось засмучений (роль Незнайки грає хлопчик із цієї ж групи). Діти дізнаються причину поганого настрою героя та виявляють бажання покращити його. Саме це і слугує заохоченням дітей до спільної діяльності.

Заняття базується на знаннях з образотворчої діяльності, які були засвоєні раніше, тобто діти вже володіють технікою «штампування», вміють конструювати з паперу метеликів.

Діти обирають самі, чим вони будуть займатися: чи малюванням, чи конструюванням. Таким чином, дітей було розподілено на дві групи, які працювали задля отримання спільного результату. Одна група дітей малювала квіти, інша – виготовляла метеликів.

Малювали діти на великому аркуші паперу. Кожна дитина намалювала свою квітку. Діти виявляли бажання допомагати один одному. Деякі діти об'єднувались в пари і малювали спільно, використовуючи різні кольори.

Інша група дітей із завданням впоралася швидше. Ті, у кого виходило краще, допомагали своїм товаришам. Діти зробили по одному метелику і виявили бажання зробити ще.

Було виявлено, що діти в процесі малювання та конструювання часто взаємодіяли один з одним, порівнювали свої результати із результатами інших. Всі діти із запропонованим завданням впоралися.

Тоді настав час об'єднувати роботи двох груп у одну спільну. Це викликало у дітей бурхливі емоції, вони розглядали роботи інших, вирішували, на яку квітку вони «посадять» свого метелика. Діти допомагали один одному, радилися, як краще зробити. Всі діти були задоволені роботою.

Далі був заключний етап заняття. Діти повторювали, що вони виконували на занятті, чого нового дізналися. Згадували, якими техніками користувалися при виконанні завдань. Загалом, можна зробити висновок, що діти впоралися з завданнями та досягли поставленої мети. Фото з даного заняття розміщено у додатках (Додаток Б).

Після закінчення роботи було влаштовано обговорення створеної композиції. В ході цих обговорень і на конкретних прикладах значно

легше показати дітям, що вміння працювати разом призводить до гарних результатів. Можна наголосити на тому, що в результаті отримується робота, яку поодиноці нікому з них зробити не під силу.

Отже, колективні види робіт допомагають формувати зацікавленість і почуття відповідальності до результатів практичної діяльності, коли над одним задумом працює колектив дітей. Діти із задоволенням беруть участь у виконанні спільних робіт, так як вони знають - в результаті вийде щось незвичайне, дивовижне, і кожен зможе віднайти в загальній роботі частку своєї праці [7, с. 156].

ВИСНОВКИ

Наша випускна кваліфікаційна робота була присвячена актуальній темі "Колективна взаємодія дітей старшого дошкільного віку у процесі образотворчої діяльності".

Нами було з'ясовано, що форма колективної взаємодії в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти ефективно впливає на формування інтересу до образотворчої діяльності, на розвиток творчої діяльності, формування дружніх взаємовідносин в групі дітей. Завдяки колективній формі організації заняття образотворчі завдання успішно вирішувалися дітьми. Таким чином, мета дослідження була досягнута. У теоретичній частині роботи досліджено основи формування у дітей старшого дошкільного віку колективної взаємодії у процесі образотворчої діяльності. У практичній частині проаналізовано умови організації колективної діяльності на базі практики.

В процесі виконання роботи нами було поставлено та вирішено такі завдання:

1. Охарактеризовано образотворчу діяльність як середовище розвитку особистості дитини.

Образотворча діяльність є найдоступнішим видом творчості дитини. Якщо підтримувати і направляти дитину в цьому занятті, можете добитися розвитку тіла, душі, розуму. Тому так важливі в дошкільному віці заняття образотворчої діяльності. Важливо навчити дітей бачити прекрасне, багатство і красу природи, цінувати різні твори мистецтва.

2. Проаналізовано розвиток колективної взаємодії старших дошкільників як педагогічну проблему.

Розвиток спільної діяльності дітей є одним із завдань соціально-комунікативного розвитку дошкільників і становить собою вміння домовлятися, обмінюватися думками щодо шляхів вирішення завдання, разом втілювати її, намагатися отримати результат діяльності. Проблема

спільної діяльності старших дошкільників знайшла своє відображення в наукових публікаціях і дослідженнях багатьох педагогів і психологів.

3. Розкрито сутність аплікації як форми колективної взаємодії дітей старшого дошкільного віку.

Аплікація має великі потенційні можливості для формування розумових, творчих здібностей дошкільника, для становлення його моральних уявлень, трудових умінь, художнього смаку. Заняття колективною аплікацією мають відбуватися у відповідності з планом і по точно продуманих етапах, з використанням різноманітних, цікавих дітям прийомів роботи.

4. Здійснено аналіз стану проблеми колективної взаємодії дітей у процесі образотворчої діяльності у практиці ЗДО.

У ході проведення дослідно-експериментальної роботи ми з'ясували, що колективні види робіт допомагають формувати зацікавленість і почуття відповідальності до результатів практичної діяльності, коли над одним задумом працює група дітей. Ми зробили висновок, що діти із задоволенням беруть участь у виконанні колективних робіт, так як вони знають - в результаті вийде щось незвичайне, дивовижне, і кожен зможе віднайти в загальній роботі частку своєї праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / Наук. кер. А. М. Богуш. – К., 2012. – С. 13-15
2. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. / Л. И. Божович : Питер, 2008. 400 с.
3. Вистави для малят / авт.-упоряд. Г. В. Заренок. – Тернопіль : Мандрівець, 2011. – 80 с.
4. Дитина : Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років. / наук. кер. проекту : О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА) – 3-тє вид., доопр. та доп. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
5. Затія-дивоглядія : як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упоряд. : О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. – Вид. 2-ге, зі змін. та доповн. – Тернопіль : Мандрівець, 176 с.
6. Коллективные работы с детьми старшей группы. Об организации коллективной деятельности детей. URL: <https://135artnature.ru/kollektivnye-raboty-s-detmi-starshei-gruppy-ob-organizacii-kollektivnoi.html>
7. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник / В. П. Котляр. – К. : Кондор, 2006. – 200 с.
8. Кривоніс М. Л. Образотворча діяльність. Старший вік. / М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. – Х.: Вид-во «Ранок», 2017. – 208 с.
9. Куфко Н. Театралізовані ігри з дітьми дошкільного віку / Н. Куфко // Бібліотечка вихователя дитячого садка. - 2000. - № 19-20. – С. 3.
10. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність / Л. В. Макаренко. – К. : Шкільний світ, 2008. – 128 с.
11. Образотворча діяльність як чинник виховання творчої особистості. Методичні рекомендації. URL:

<http://korsundruzhba.ck.ua/metodichna-br-skrin-ka/metodychni-rekomendatsii/170-obrazotvorcha-diialnist-iak-chynnyk-vykhovannia-tvorchoi-osobystosti>

12. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / авт.-упоряд. А. П. Бурова. – Вид. 2-ге, зі змін. та доповн. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 296 с.

13. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" (нова редакція) / наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – У 2 ч. – К. : "МЦФЕР-Україна", 2014.

14. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" / авт. кол. : О. О. Андрієтті, О. П. Голубович та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 104 с.

15. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибр. твори : в 5-ти т. Т. 3. - К. : Радянська школа, 1977. - 279 с.

16. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур ; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.

17. Українська мозаїка : книга для читання в дошкільному закладі і родинному колі / упоряд.: Н. І. Вакуленко, Л. В. Гураш, О. П. Долинна, О. В. Низковська. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 512 с.

18. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія / Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш та інші; за заг. ред. О. Рейпольської. – Харків. : «Друкарня Мадрид», 2015. – 330 с.

19. Швайка Л.А. Організація трудової діяльності в дитячому садку. / Л. А. Швайка - Харків: Видавництво група «Основа», 2008. - 187 с.

20. Щетинина А. М. Социализация и индивидуализация в детском возрасте : учебное пособие. Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2004. 132 с.

21. Эльконин Д. Б. Детская психология. / Д. Б. Эльконин - М. : Академия, 2011. 384 с.

22. Яковлева Н. В. Аплікація. Конспекти занять для роботи з дітьми 4-5 років. / Н. В. Яковлева - Х.: Ранок. — 64 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Конспект інтегрованого заняття «Метелик на весняному лузі» (колективна робота).

Інтегроване заняття: аплікація, конструювання з паперу, рідна природа.

Заняття для старшої групи.

Програмовий зміст: поповнити знання дітей про спосіб життя і поведінку метелика в природі з приходом весни. Вправляти у виконанні роботи за технікою «штампування» (весняні квіти) та конструювання з паперу (метелик). Розвивати творчі можливості дітей, співпрацю з товаришами, дрібну моторику рук. Викликати позитивні емоції від спілкування з прекрасним в природі та музиці, дружні взаємовідносини з однолітками, милування природою.

Матеріал: аркуш зеленого паперу (А1 х 1шт - зелений луг); 2 кольорових квадрати (крила метелика), смужка паперу 2см х 10см (тулуб метелика), клей, серветки та інше.

Хід:

Проблемна ситуація: прихід Незнайки. Діти і вихователь вітаються з героєм.

Вих.: Чому ти такий сумний, Незнайко?

Незн.: Немає в мене настрою.

В.: Діти, що нам необхідно зробити щоб у Незнайки піднявся настрій?

Діти: Йому треба усміхнутися (діти усміхаються Незнайкові, але він не радіє)

В.: Чому ж ти не радієш разом з нами?

Н.: Бо мені приснився сон про квітку до якої не прилітали метелики. А вона ж так хотіла, щоб і на її пелюстках красувалися метелики, як і на її подругах-квітах.

В.: Діти, тож давайте допоможемо Незнайкові і перетворимо його сон на радісну і яскраву дійсність. Але спочатку розкажемо Незнайкові що ми знаємо про метеликів. (показ слайдів і розповідь дітей)

«Існує багато метеликів, і нічних, і денних. Денні метелики активні вдень і мають більш яскраве забарвлення, щоб бути непомітними на квітах. Нічні метелики - вдень відпочивають, а вночі літають. Їм не потрібне таке яскраве забарвлення крил, як денним метеликам.

Крила метеликів покриті яскравими дрібними лусочками з фарбувальними речовинами, ось вони то надають їм дивовижне забарвлення крил. Але ці кольорові лусочки дуже і дуже крихкі. Тому, якщо взяти в руки метелика, можна пошкодити ці лусочки і тоді метелик загине. Не беріть метеликів у руки і іншим не дозволяйте цього робити.

У метеликів є вусики якими вони приносять їм і відчувають запахи здалеку.»

В.: Незнайко, я пропоную тобі разом з дітьми зробити великий весняний лук, де буде багато квітів і красивих різнокольорових метеликів.

Одна група дітей буде малювати квіти на луку технікою «штампування» (техніка раніше засвоєна дітьми), а інша - буде конструювати метелика з кольорового паперу. Незнайко, з якою групою ти будеш працювати? (Незнайка обирає групу дітей. Діти займають свої робочі місця, поділяючись на групи). А як його виготовити, я вам допоможу.

В.: Діти, погляньте, у вас на тарілочках лежить два квадрати. Як ви вважаєте, що це буде у метелика? (крила) А щоб крила були схожі на справжні, треба робити так: спочатку квадрат складаємо навпіл, потім верхній правий кут загортаємо до середини і це ж саме робимо з лівим кутом.

В.: Як, ви гадаєте, для чого ж нам потрібна смужка? (відповідь дітей - тулуб)

Давайте, на одному кінці смужки зробимо надріз. Це будуть вусики. А щоб вони були красиві, необхідно ножицями загнути їм краї.

В.: За допомогою клею, приклеюємо один з кутів квадрата до середини тулуба метелика.

В.: Але, перед початком роботи необхідно трішечки розім'ятися .
(Вихователь з дітьми виконують фізкультхвилинку)

Фізкультхвилинка

Вранці метелик проснувся (плавні махи руками)

Потягнувся, посміхнувся (відповідні рухи)

Раз - росою він умився

Два - витончено покружляв

Три - нагнувся і присів

На чотири - полетів.

Самостійна робота дітей, індивідуальна допомога вихователя. Під час самостійної роботи звучить музика В. Вівальді «Весна».

В.: закінчуємо працювати. Зараз наші метелики летять на луг і вибирають кожен собі квіточку (діти з метеликами підходять до весняного луку і «садять» метелика на квітку.).

В.: Незнайко, ну що, нам вдалося підняти тобі настрій?

Незн.: Так, дякую вам! Мені дуже сподобалося з вами працювати. Тому я запрошую вас на веселий танок.

Танок «Полька».

Додаток Б

Фото колективної роботи «Метелик на весняному лузі».

Додаток В

**КОДЕКС
АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ
ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Самарська Юлія Олександрівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

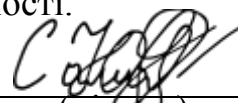
ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
  - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
  - принципів та правил академічної доброчесності;
  - нульової толерантності до академічного плагіату;
  - моральних норм та правил етичної поведінки;
  - толерантного ставлення до інших;
  - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
  - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
  - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
  - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
- надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
- не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
- своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
- не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

19 березня 2021
(дата)

_____
(підпис)

Самарська Юлія
(ім'я, прізвище)